

On raske korrapealt öelda, mis on «Estonia» lavastuse «Minu veetlev leedi» edu põhjuseks. Kas on see Shaw «Pygmalioni» teksti vaimukas teravmeelsus, mis põhiliselt kannab Loewe' musicali sõnalist osa, või too hoogsus ja tujuurikkus, mille saavutas lavastaja Voldemar Panso, või on koguni edu põhjuseks Linda Rummo ja Endel Pärna suurepärase mäng, millist pole juba tükk aega (vähemalt pärast Georg Otsa Jagot) «Estonia» laval nähtud. Näib, et «Minu veetleva leedi» menu sõltub antud juhul kõigi kolme teguri õnnelikust kokkulangemisest.

Kuigi «Pygmalion» ei kuulu Shaw' kõige ühiskonnakriitiliste teoste hulka. On selle ideeline suunitlus ometi küllalt teravalt pööratud Inglise «valitud seltskonna» keskel valitsemise ja tänaseni valitsevate eelarvamuste ja tõekspidamiste vastu. Naerdes vaimukalt välja selle «seltskonna» traditsioonilisi käitumis- ja vastastikuse suhtlemise norme, mille aluseks on peen-dumus, et «mehe teevad ainult riie ja keel», seab Shaw nendele ajast läinud printsiipidele vastu võitluse isiksuse väärkuse, inimeste võrdsuse, nende tunnete siiruse ja ehtsuse eest.

Musicali libretist on tekstis säilitatud põhilise osa Shaw «Pygmalionist», muutmata selle juures ka kandvamaid karaktereid. See asjaolu rajab kogu tüki dramaturgiliselt kindlale ja tugevale alusele, vaatamata sellele, et «kaasautorid» ei jätnud üht-teis' omalt poolt juurde lisamata. Piltide vaheldusrikkus, tegevuse sundimatu ja loomulik kulg — kõik see annab tükile mõnusa ja stiilipärase tempo.

Viimatibeldu sõltub suurel määral ka lavastajast V. Pansost, kes on oma töö teinud žanri hea tundmise ja talle omase põhjalikkusega. Igal keskselmal

tegelasel on laval küllalt «ruumi ja aega», et mängida ja laulda just seda, mis on vaja ja mis kõige olulisem.

Kõigepealt tahaksin rõhutada seda loomingulist kordaminekut, mis iseloomustab Endel Pärna loodud Higginsit. Näitlejameisterlikkuse poolest ületab Higgins'i osa täitmine kõik Pärna eelnenud osatäitmised. Meenutagem vaid

Sh. m. 26, st. I 64. v.

TUJUURIKAS LAVASTUS

seda keerukat arengut, mille Pärna Higgins teeb läbi musicali kuue teistkümmene pildi vältel alates külmas ja üleolevast foneetikaprofessorist kuni «Küprose kujurini», kes lõpuks armub oma kuueküsesse kätetöösse — kauni-hingelisse lilleneiusse Elizasse. E. Pärna mängu paras varjundlikkus ja intonatsioonirikkus rõõmustasid ja panid ühte tegu mõtlema, et kas me alati oleme küllaldaselt osanud hinnata neid ja nende talenti, kelle erialaks ja kohustuseks on olnud vaid sekundeerida esimestele armastajatele operetilaval? Tundub, et Higgins oli roll just ja ainult Pärnale. Vaatamata sellele, et Higgins'i osa oli ka laululine, tuli Pärn oma ehtsalt lüüdkliku laulmismaneeriga selle ülesandega hästi toime ja nii põnelgi professionaalsel vokalistil oleks mõndagi õppida ta selgest ja mõtet reljeefselt rõhutavast retsitatiivist.

Väärrikaks partneriks E. Pärna Higginsile oli Linda Rummo loodud Eliza. Ka Eliza kuju on musicalis dünaamiliselt arenev ja pakub näitlejale meisterlikkuse mänguks häid võimalusi. Neid võimalusi ei jätnud L. Rummo kasutamata. Andekalt ja jälgimakutsuvalt kujundas ta Elizas toimuvat metamor-

foosi, säilitades sealjuures kõik selle hea ja sisemiselt kauni, mis tema kangelasel varjatult oli juba siis, kui ta ei kandnud ei siidi ega sametit ega pidanud lugu «puhtast» inglise keelest. Eriti nauditavad olid ta «duellid» Higginsiga, kus Eliza iga järgneva käigu-ga saavutas ikka suurema «punktivõidu», kuni lõpuks õigel ajal langenud

eesriie Higgins'i «seljakaotusest» päästis.

Kuigi L. Rummo ei pretendeeri vokalisti kohale, on tal ometi head ja loomulikke musikaalsust. Seoses sellega olid andestatavad ka mõningad väiksemad detoneerimised, kuna terve rida Eliza «naelu», eeskätt «verejanuline» «Oo, mister Higgins» oli esitatud ehtsa žanripärasuse ja vokaalse kordaminekuga.

Ka Silvia Urva Eliza tõendas mõningaid edasiminekuid näitlejatari arengus. Eeskätt avaldus see teatavas suuremas ja mitmekesisemas intonatsioonirikkuses, nõtkemas ja varjundirohke-mas mängus.

Üldiselt pani aga Eliza roll mõtlema meie noore kaadri ettevalmistamise üle Konservatooriumis ja seda just näitlejameisterlikkuse seisukohalt. Näitlejameisterlikkuse aluste omandamine jääb seni noorte vokaalsete võimete arendamisest tunduvalt maha. Kui see ooperis ennast vahest nii valusalt tunda ei anna, siis muusikalises komöödias ja operetis on need vajakajäämised hoopis selgemini tuntavad. Kujukaks näiteks sellest oli Aarne Miku kolonel Pickering, kes nii oma mängult, teksti-

valitsemiselt ja isegi liikumiselt ei suutnud kogemustelt rikkama ansambliga kuidagi sammu pidada ning kellel selles mõttes on veel palju õppida selliselt näitlejalt, nagu seda on muhe ja mänguliselt alati paindlik Hugo Malms-ten.

Lõbusa ja reipa Eliza isa Alfred Doolittle'i kuju lõi Eesti NSV teeneline

kunstnik Alfred Mering Kui nauditav oli ta mäng Higginsile küllatuleku pildis. Siin oli palju peeneid intonatsioonirikkaid detaile, mis toredas ansambli mängus koos E. Pärnaga avasid Eliza isa «ideaalide maailma», selle püüratuse ja «materiaalsuse», mille deviisiks oli ta nimislaul «Kui kõik läheb libedalt!»

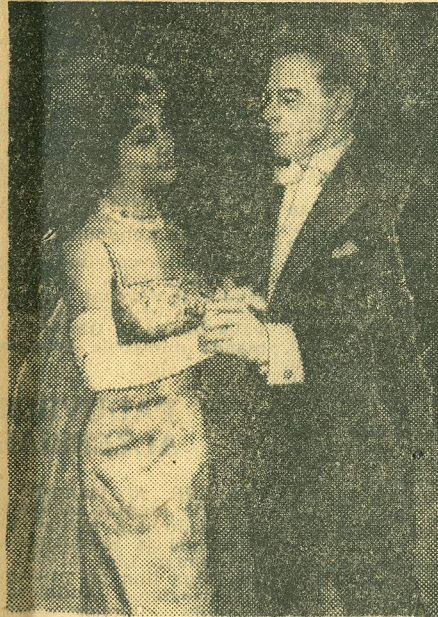
Head olid ka Sophie Soodre profes-sori hästikasvatatud perenaine Missis Pearce' ning Linda Sellistemäe missis Higgins, kes mõlemad oma suhteliselt tagasihoidlike rollidega aitasid parajal määral kaasa peamise esilekerkimisele lavastuses. Nendega võrreldes jäi pealiskaudsemaks Eesti NSV teenelise kunstniku Harri Vasara Freddy, kelle episoodilise rolli kujundamises ei olnud veel kõik omal kohal ja isegi populaarne laul oma arhaisama majast ja tänavast, kus see elab, ei saavutanud oodatud vastukaja.

Kiitvalt tuleb kõnelda lavastuse juhtide koostööst. Seda tõendavad Lembit Roosa napp, lavastuse põhilaadiga hästi kokkusobiv lavakujundus, Melanie Kaarma kostüümid ja Mai Murdmaa koreograafia, milles oli tabatud nii ajastu hõngu kui ka konkreetset seltskonda. Doolittle'i pulmahommiku «bakhanaalis» oli kõige muu kõrval tunda ka kaasaegsemat lähenemist koreograafilisele lahendusele, ent see andis üldiselle lõbusale virvarrile tempo ja tujuurikka hoo.

Helmut Orusaar dirigendipuldis valitses orkestrit hästi ja paistis silma oma rahuliku, asjaliku ja olulist esiletõstva juhatamismaneeriga.

«Estoniale» tahaks soovida, et selline edu, mida «Mu veetlev leedi» saavutas n.-õ. kergemas žanris, jätkuks ka teatri põhilistel aladel — ooperis ja balletis.

H. KÕRVITS

Stseen lavastusest — Eliza (Linda Rummo) ja Higgins (Endel Pärn).

En m. 306, 30. det. 63.

«MU VEETLEV LEEDI»

Täna õhtul esietendub «Estonias» Frederic Loewe' «Mu veetlev leedi». Teose lavastas külalisena Voldemar Panso. «Mu veetleva leedi» libreto aluseks on Bernard Shaw' kuulus näidend «Pygmalion». Tänu sellele ning Loewe' meeldivale muusikale on «Mu veetlev leedi» võitnud maailma teatrilavadel suure populaarsuse.

«Estonia» lavastuses esineb Eliza osas Silvia Urb ja külalisena Linda Rummo. Professor Higginsit mängib Endel Pärn. Teistes osades: Alfred Mering, Hugo Malmsten, Linda Sellistemägi, Sophie Sooäär, Harri Vasar, Ervin Kärvet, Heino Otto, Vello Viisimaa jt.

Lavakujundus on Lembit Roosalt, kostüümid Melanie Kaarmalt, tantsude seade Mai Murdmaalt, Dirigeerib Helmut Orusaar.

«Mu veetleva leedi» teine etendus on homme õhtul.
Pildil: stseen uuslavastusest.

RSL m 306 31. deto. 63

Aasta viimane

esietendus

Eile oli RAT «Estonias» vana aasta viimane esietendus. Lavale toodi ameerika helilooja Frederick Loewe' muusikaline komöödia «Minu veetlev leedi», mille libreto on kirjutanud G. Pascal ja A. J. Lerner. Teose aluseks on B. Shaw' näidend «Pygmalion». «Minu veetlevat leedit» on Nõukogude Liidus varem mängitud Riias ja Odessas.

«Estonias» valmis lavastus V. Panso «käe all». Dirigeerib H. Orusaar, lavakujundajaks on L. Roosa.

Pildil: S. Urb Eliza osas F. Loewe' muusikalises komöödias «Minu veetlev leedi».

A. MERI

„Minu veetlev leedi“

Kui müürilehed teatasid uuest esietendusest RAT «Estonias», siis tekitas uudishimu ja erutas meeli kolme nime — B. Shaw, V. Panso ja L. Rummo — bookord veel ebatavaline kooskõla operetiafiisil.

Praegu, osakssaanud kunstielamuse üle järele mõeldes, on saanud selgeks, et see, mis algul näis ebatavalisena, oli kõige tavalisem seaduspärasus. Miks ei võinud B. Shaw hoogne, ootamatute süüeeliste pööretega, esmaklassilise huumoritunnetuse ja sundimatu paradoksaalsusega «Pygmalion» olla muusikalise komöödia aluseks? (Seda enam, et «Minu veetleva leedi» autorid Fr. Loewe ja G. Pascal on väärilise austustundega suhtunud kuulsale inglase komöödiasse.) Ning see, et Voldemar Panso, üks meie rahutum, mitmekülgsem ja alati ootamatustega üllatav režissöör, tuli operetti, tundub praegu samuti seaduspärasusena, nagu seegi, et ta tuli liidus B. Shaw' ja L. Rummoaga. Sest ilma tõelise dramaturgiata ja ereda näitlejaindividuaalsuseta ei kujuta Panso endale teatrit ette; seejuures püüab ta mõlemas midagi uut avastada.

Ja siiski oli see ebatavaline etendus. Me võisime aimata Linda Rummo võimeid operetilaval (ehkki küsisime õlgu kehitades: «Kuidas jääb vokaalnumbritega?»), kuid tõeliseks üllatusseks oli näha, et Silvia Urb osutub nii huvitavaks karakterinäitlejaks või et Endel Pärn võib luua psühholoogiliselt nii veenva ja järjekindla karakteri ja mis kõige tähtsam — «Estonia» operetitrupp oli nagu uuesti sündinud.

Enne kui püüda avada enda jaoks lavastusse kätkevad sügavat, üldinlikku ja filosoofilist mõtet, meenu-taksime selle algust. Algas aga see ebatavaline etendus väga tavaliselt, lihtsalt, ja siis näis, et isegi traditsiooniliselt.

Nurgake Londoni südalinna. Tut-tavate (piltpostkaartide järgi) hoonete uduähmased kontuurid. Lavakujun-duses (kunstnik L. Roosa), mis pidi looma tegevuspaiga illusiooni üksikute, kuid väljendusrikaste ja hooli-kalt valitud detailide abil, ei olnud midagi printsipiaalselt uut teatri praktikas. See tundus isegi tagasi-hoidlikuna (eriti veel, kui meenutada viimaste aastate operetilavastuste vä-rist hiilgust).

Juba eesriide avanemisel on vas-tandatud kaks maailma, kaks sot-siaalse trepi äärmistel astmetel asuvat ühiskonnakihti. Ühelt poolt Inglismaa pealinna eliit oma külm-kõrgi pain-dumatu ametlikkusega ning teiselt poolt need, keda nimetatakse «elu alamkihtidesse» kuuluvateks.

Teatrist lahkuv «kõrgem seltskond» püüab mõõduka vääriskusega leida vaba taksot. Üksikud fraasid, lausekatken-did, sõnad... Mõnevõrra operetikult-traditsiooniline pretensioonikus käitu-mises... Teataval määral summutatud rütm. «Hellitatuna» opereti «spetsiifi-ka» kärarikkalt hoogaste algustega, olime isegi kergelt pettunud.

Ja korruga laval midagi nagu muu-tus. Esialgu oli isegi raske mõista, mis nimelt. Kuid siis avastasime meis tekitanud ärevuse algallika. See oli h ä ä l. Eliza Doolittle'i (Linda Rummo). Tänavarentslite lilleneiu hää. Sellest hetkest tundsiime, et aristokraatlikult piiratud ja tinglikul operetilaval kõneles Elu ise. Oma ürgses loomu-likkuses, intonatsioonilises piirama-tuses ja algses jõulisuses. See oli proo-sa ja poeesia ühekorraga. Proosa oma varjamatus tõepärasuses ja poeesia oma kontsentreeritud üldistuses.

RAT „Estonias“

peitub lavastuse põhikonflikt. Konflikt tõelise elu ja teda järele aimava rafineeritud vormi vahel.

Henry Higgins, kuulus foneetika-professor, lubas sellest «pambust», nagu ta Elizat nimetab. «teha inimese», lihvida teda niivõrd, et ta võib vabalt esineda mõnel saatkonnaballil hertsoginnana. Ja lõpuks Eliza esinebki. Ning eduga.

Kuid küsimus on selles, kes keda lõppude lõpuks lihvis, kes kellest inimese tegi. Tõsi, Higgins aitas Elizal vabaneda mõningatest kõrvalistest sa-destustest, kuid see metamorfoos, mis toimus tema endaga, oli määratult suurem kui see, mis ta saavutas. püü-des «ümber teha» Elizat.

Linda Rummo ei mängi kahte eri-nevat Elizat etenduse algul ja lõ-pus. Tema esialgse Eliza võimsa elu-soovi ja tungiva tegevusjalu, võlu-valt häbematu pealetükkivuse ja löö-givalmis enesekaitseinstinkti taga on tunda seda loomuliku tõepärasust ja vahenditust, seda pretensioonikusetat enesevääriskusetunnet, mis lõppude lõ-puks on ja jääb prevaleerivaks selle väikese lilleneiu karakteris.

Etenduse ideelise raskuspunktina aksentueeribki V. Panso mitte Eli-zaga toimuvat metamorfoosi, vaid to-hutut muudatust Henry Higginsis. Endel Pärna Higginsist võiks kirju-tada suure psühholoogilise etüüdi, sest see on tõeline (ja seejuures era-kordselt ootamatu ja üllatav) näitle-jatöö. Suure dramaatilise rolli aren-G. Pärn edasi üheaegselt matemaati-lise täpsuse ja loomingulise põlemi-sega.

Oluline on rõhutada seda, kui võrd õigesti oli E. Pärn mõistnud oma rolli kohta etenduse üldkontseptsioonis. Ta tuleb lavale džentelmenina, kellele inimene on ainult mitmesuguste žar-goonide kandja, kellel südame asemel on heli üleskirjutav aparaat, mis suu-dab reageerida ainult ebareeglipära-sele hääldamisele. Kuid «vormides» Elizat ta mitte ainult avastab ini-meses hinge, vaid, mis veelgi oluli-sem, saab ise hinge. Ning siia ongi peidetud etenduse filosoofiline mõtte-tera.

Silvia Urb Elizana näitab oma näitlejameisterlikkuse kahtlematut kasvu, avastab endas karakternäit-leja rikkalikke lademeid, kuid mõne-võrra ta siiski veel madaldab lavas-tuse filosoofilist teemat. Kaasa tõm-matuna karakterisusest ei suuda ta veel luua ühendavat silda osa esimese ja teise poole vahele. Kuid sellega on nõrgenenud Higginsiga toimuva metamorfoosi aksentueerimine ja etenduse keskpunkti nihkub Eliza ümberkujunemise teema.

Niisiis, musicali kerges vormis rää-kis V Panso meile tõsistest, sügava filosoofilise sisuga probleemidest. Ka siin ei reetnud Panso ennast kui kunstnikku. Vaatamata žanri «spet-siifika» nõuetele. Ning, mis oluline, tegi seda mitte žanri spetsiifikaga vastuvoolu sõudes, vaid just selle voo-lusest kantuna. Näidete järele ei tule kaugele minna. Mõistnud musicali kanglaste Eliza ja Henry paari kui omapärast sulamit klassikalise opereti esimestest armastajatest ja neid se-kundeerivast subretipaarist, ei olnud lavastaja neid ilma jätnud mõlemale paarile omastest väljendusvahenditest. Siin oli esimesele paarile omast tü-rilist erutust ja teise paari kaskaad-dilist tormilisust tunnetes väljendusel.

Huvitav on sellest seisukohast veel

Endel Pärn ei reetnud ka Higginsil osas oma annet, vaid ühendas koomi-lise ja dramaatilise ühtseks, osa kand-vaks vooluseks.

Aga A. Meringu Alfred Doolittle! Kui palju kergust, sundimatut loo-mulikkust, detailrikkust selles gro-teskelt teravdatud esitusmaneeris!

Aga S. Sooäär, H. Malmsten, A. Mikk, L. Sellistemägi ja teised ja tei-sed... Eespool on juba öeldud, et «Estonia» operetitrupi näitlejad esi-nesid uues kvaliteedis.

Sellest, millises ühtses rütmis löid lavastaja ja kogu etenduse kollektiivi südamed, annavad tunnistust ka Mai Murdmaa tantsud. Mõtlen, et suurim kompliment, mis nende aad-ressil võib öelda on, et... me neid peaaegu ei märganudki. Niivõrd orgaaniliselt kasvasid nad välja üldisest lavastusmaneerist ja tegelaste liikumisrütmit.

Ning loomulik, et etenduse elujaa-tava fortissimona kõlas Alfred Doo-little'i pulmahommiku bakhanaal, see võimas virvarr, täis ülekeevat elu-pulbitsust ja nakatavat naeru.

Hooaeg ei ole kaugeltki lõppenud. Kuid juba nüüd võib kahtlemata öelda, et «Minu veetleva leedi» eten-dus RAT «Estonias» on muutumas üheks käesoleva teatrihooaja naelaks. Tundub, et see etendus on ületanud «lihtsalt õnnestunud etenduse» raamid. Mitte üksnes lavastaja ja rida näitlejaid on kirjanutanud uue lehekülje oma loominguraamatusse. Teatri operetitrupp on «Leediga» avanud uue lehekülje oma ajaloos ning võrd-se vellena astunud operi ja balleti kõrvale.

Vello Kõllu